

AHMET
ALTAN

Nu voi mai vedea
lumea niciodată

Memoriile unui scriitor întemnițat

Cuvânt-înainte
de Philippe Sands

Traducere din engleză
de **Andrei Covaciu**

Următoarele eseuri au mai fost publicate, într-o formă ușor diferită: „Romancierul care și-a scris propriul destin“ a fost publicat sub titlul „Nu voi mai vedea lumea niciodată“ în *The New York Times*, la 28 februarie 2018; „Paradoxul scriitorului“ a fost publicat în ediția din iarna anului 2017 a revistei *Author*, publicație a Societății Autorilor din Marea Britanie.

Cuvânt-înainte

L-am întâlnit prima oară pe Ahmet Altan în primăvara anului 2014, în cadrul unui eveniment organizat la Istanbul. Orașul acesta ocupa de multă vreme un loc special în inima mea, fiind metropola în care mă îndrăgostisem — în urmă cu treizeci de ani, bând ceai de mentă într-o micuță cafenea de lângă Moscheea Ortaköy, la umbra podului Bosfor — de femeia cu care aveam să mă și însor. În primăvara aceea, Ahmet susținuse prima lui conferință „Mehmet Ali Birand“, un eveniment care acum se desfășoară anual, fiind organizat de grupul pentru libertatea presei P24, pentru a onora memoria unui celebru ziarist turc. Mi-a plăcut conferința lui Ahmet și l-am simpatizat pe loc. Vorbea cu pasiune și curaj, cu inteligență și umor despre locul scriitorului într-o societate decentă. În scurtă vreme am devenit prieteni și am început să ne vedem des, fie la Londra, fie la Istanbul.

În primăvara anului 2018, la patru ani de la prima noastră întâlnire, am fost invitat să susțin o conferință în cadrul aceluiași eveniment anual, organizat în aceeași clădire: superbul Consulat al Suediei, construit în secolul al XIX-lea în Beyoğlu, pe malul european al Bosforului. Ahmet fusese și el invitat, însă nu putuse veni, pentru că de

590 de zile afla în închisoare. Motivul? Rostise câteva cuvinte inofensive la un post de televiziune, la scurtă vreme după încercarea ratată de lovitură de stat, care avusese loc în 2016. Guvernul președintelui Recep Tayyip Erdoğan considerase însă că vorbele lui reprezentaseră o trădare.

Represaliile președintelui Erdoğan trimiseseră Turcia aproape de limita inferioară a Indicelui Libertății Presei realizat de organizația „Reporteri fără frontiere”. Situația era gravă și promitea să devină și mai gravă, chiar dacă realegerea președintelui Erdoğan la cârma țării nu era complet sigură. Economia suferea, pentru că turiștii se țineau la distanță. În noaptea aceea din primăvara anului 2018, atmosfera de la Consulatul Suediei era una de îndârjire sumbră.

Publicul care a asistat la conferința mea era compus din scriitori și ziariști care urmau și ei să fie arestați. Murat Sabuncu — redactorul-șef al ziarului *Cumhuriyet*, care fusese condamnat în aprilie 2018 la șapte ani și jumătate de pușcărie, fiind acuzat de terorism, însă fusese eliberat pe cauțiune, în așteptarea unui apel — a deschis seria de conferințe. Discursul lui reprezenta o declarație plină de pasiune în sprijinul numeroșilor ziariști care fuseseră arestați.

Am dedicat propria mea conferință lui Ahmet. „Știm că vorbele pot fi interpretate în fel și chip”, am spus eu, descriind un punct comun între meseria de avocat și cea de scriitor, „și mai știm că aceasta reprezintă atât frumusețea lor, cât și pericolul pe care îl comportă”. Cuvintele periculoase rostite de „dragul meu prieten absent” au determinat

un judecător să decidă că Ahmet, care la data aceea avea șaiszeci și opt de ani, va trebui să-și petreacă restul zilelor în închisoare. „Nu vom fi niciodată grațiați și vom muri într-o celulă de închisoare“, scrisese Ahmet pentru *The New York Times*, în propria celulă, după ce fusese condamnat.

Ne-am petrecut ziua următoare în compania lui Yasemin Çongar, care administrează P24 și e o prietenă apropiată de-ale lui Ahmet. Am călătorit împreună până la închisoarea de maximă siguranță din Silivri — un drum de două ore cu mașina, pornind din Istanbul. Acolo fusese încarcerat Ahmet, împreună cu fratele lui mai mic, Mehmet, un economist dat afară din postul deținut la Universitatea din Istanbul, unde predase vreme de treizeci de ani. Lui Yasemin nu i se permisesese să-l viziteze pe Ahmet — are voie doar să-l sune o dată la două săptămâni și să poarte cu el câte o conversație de zece minute — așa cum niciunui străin nu i se permisesese vreodată s-o facă. Eu am avut voie să-l văd pe Ahmet, pentru că venisem în calitate de avocat al fraților Altan, pentru care pledam la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Clădirea închisorii era imensă și respingătoare, găzduind 11 000 de deținuți. Însoțit de un avocat turc, am trecut prin cel puțin opt puncte de control, apoi am fost transportați cu un microbuz la Blocul 9. Nu s-a efectuat asupra mea niciun control corporal complet, însă mi s-a cerut permisiunea să mi se scaneze ochii, pentru a fi introduși în „sistem“. Unul dintre gardieni s-a arătat prietenos, dorind să vorbească cu mine despre fotbal, așa că am

închisoare, în baza unor acuzații fabricate, iar acea persoană să mai aibă și tăria să râdă. Și e ceva să părăsești o celulă a închisorii Silivri animat de un neașteptat sentiment de exaltare, motivat de măreția pură a unui om precum Ahmet Altan, dar și de cea a spiritului uman.

Philippe Sands

Londra

27 septembrie 2018

Nota traducătorului în limba engleză

Eseurile cuprinse în această carte au ajuns la mine de-a lungul unui interval de șapte luni, între noiembrie 2017 și mai 2018, fiind incluse printre însemnările cu caracter personal pe care Ahmet le încredințase avocaților noștri care îl vizitaseră în închisoarea Silivri.

Toate eseurile sunt scrise de mână, cu cerneală albastră, pe niște foi albe de hârtie. Am citit fiecare text de câte două ori, apoi l-am introdus în calculator, străduindu-mă să nu mă las copleșită de emoții. Odată ce textul era așternut pe ecranul din fața mea, începeam să-l traduc. Introducerea textului și imediata lui traducere, dintr-un singur „foc”, m-au ajutat să empatizez mai bine cu ceea ce va fi trăit Ahmet în momentul scrierii, permițându-mi să-i simt curajul și tăria, în momente în care nu aveam voie să-l văd.

În această carte, Ahmet citează copios din alți autori. În cele mai multe dintre cazuri, o face din memorie, de vreme ce în închisoare nu are acces la textele respective. Ori de câte ori citatele lui nu sunt fidele cu originalul, am respectat memoria lui Ahmet — felul în care mintea lui a reformulat aceste propoziții, într-o celulă de închisoare, la distanță de zeci de kilometri de locul în care el le-a

întâlnit prima oară. Aceste citate imprecise sunt tipărite cu caractere cursive, nementionându-li-se sursa. Pe de altă parte, citatele extrase din cărțile pe care Ahmet le-a citit în închisoare sunt creditate pe măsură ce apar.

Nu voi mai vedea
lumea niciodată

O singură propoziție

M-am trezit. Cineva suna la ușă. M-am uitat la ceasul cu afișaj digital aflat lângă mine, cifrele acestuia licărind ora 05:42.

— E poliția, am spus.

Asemenea tuturor disidenților din această țară, m-am dus la culcare așteptându-mă ca în zori să aud soneria.

Știam că într-o bună zi vor veni după mine. Acum tocmai o făceau.

Chiar îmi pregătisem un rând de haine, punându-le de cu seară într-o geantă, ca să fiu pregătit pentru raidul poliției și pentru ceea ce ar fi urmat.

O pereche de pantaloni negri, lălâi, din olandă, având pe talie un elastic, ca să nu fie nevoie de curea, niște șosete negre până la gleznă, o pereche de adidași moi, confortabili, un tricou subțire, din bumbac și o cămașă închisă la culoare, de purtat deasupra.

Am îmbrăcat „uniforma pentru razie“ și m-am apropiat de ușă.

Prin vizor am zărit pe palier șase polițiști purtând vestele echipelor speciale antitero și având cu toții inscripționat pe piept, cu litere mari, acronimul TEM.

Am deschis ușa.

— Iată mandatele de percheziție și de arestare, mi-au spus ei în timp ce intrau în locuință, lăsând ușa deschisă.

Mi-au comunicat că exista și un al doilea mandat de arestare, emis pe numele fratelui meu, Mehmet Altan, care locuia în aceeași clădire. O echipă de polițiști se înființase și la ușa lui, însă nu răspunsese nimeni la sonerie.

Când i-am întrebat la ce apartament sunaseră, mi-am dat seama că greșiseră numărul.

L-am sunat pe Mehmet.

— Avem musafiri, i-am spus. Deschide ușa.

În momentul în care închideam telefonul, unul dintre polițiști s-a întins să mi-l ia.

— Țsta rămâne la mine, mi-a spus el, confiscându-mi-l.

Cei șase s-au răsfiat prin apartament și au început percheziția.

S-au ivit zorile. Soarele s-a înălțat din spatele dealurilor, razele lui răspândind pe cer valuri de lumină purpurii, stacojii și violacee, semănând cu niște petale de trandafir care se deschid.

Se anunța o dimineață liniștită de septembrie, neafectată de ceea ce se petrecea în locuința mea.

În vreme ce polițiștii îmi percheziționau apartamentul, am pus ceainicul la fiert.

— Nu doriți niște ceai? am întrebat eu.

Mi-au răspuns că nu.

— Nu e mită, am spus eu, imitându-l pe răposatul meu tată. Puteți lua o gură de ceai.